

Civilutskottets offentliga utfrågning
om barns skuldsättning

ISSN 1653-0942
9978-91-88607-15-7
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2017

Förord

Civilutskottet anordnade den 12 oktober 2017 en offentlig utfrågning i riksdagen om barns skuldsättning. I det följande redovisas programmet, en förteckning över deltagarna och en utskrift av de stenografiska uppteckningar som gjordes vid utfrågningen. De bilder som visades av föredragshållarna under deras presentationer finns som en bilaga i rapporten.

Innehållsförteckning

Program för civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning.....	5
Deltagare.....	6
Stenografisk utskrift från den offentliga utfrågningen om barns skuldsättning.....	7
<i>Bilaga</i>	
Bildpresentationer från utfrågningen	33

Program för civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning

Under åren har ett antal lagändringar gjorts som syftar till att minska risken för att barn skuldsätts. På uppdrag av civilutskottets uppföljningsgrupp upprättade utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekretariat våren 2017 en promemoria om barns skuldsättning. I promemorian redovisas bl.a. lagändringar under senare år, skuldutvecklingen över tid och aktuella åtgärder från myndigheter. För att få ytterligare information om situationen i dag och om den myndighetssamverkan som pågår för att motverka att barn blir skuldsatta håller utskottet en offentlig utfrågning.

Tid: Torsdagen den 12 oktober 2017 kl. 9.30–ca 12.00

Plats: Riksdagens förstakammarsal

Inledning

Caroline Szyber (KD), civilutskottets ordförande

Anföranden av

Cecilia Tisell, generaldirektör, Konsumentverket

Cecilia Hegethorn Mogensen, biträdande rikskronofogde,
Kronofogdemyndigheten

Jonas Karlsson, utredare, Barnombudsmannen

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting

Lars Westbratt, statssekreterare, Justitiedepartementet

Frågor från utskottets ledamöter

Avslutning

Hillevi Larsson (S), ledamot i civilutskottet

Deltagare

Justitiedepartementet

Lars Westbratt, statssekreterare
Daniel Johansson, politiskt sakkunnig
Tjänstemän från departementet

Konsumentverket

Cecilia Tisell, generaldirektör

Kronofogdemyndigheten

Cecilia Hegethorn Mogensen, biträdande rikskronofogde
Johan Krantz, controller
Karin Weins, förebyggande verksamhet

Barnombudsmannen

Jonas Karlsson, utredare

Sveriges Kommuner och Landsting

Eva von Schéele, förbundsjurist
Leif Klingensjö, sektionschef, avdelningen för utbildning och arbetsmarknad

Skatteverket

Anders Öbrink, verksamhetsutvecklare

Finansinspektionen

Therese Wieselqvist Ekman, senior projektledare

Datainspektionen

Hans-Olof Lindblom, chefsjurist
Malin Fredholm, jurist

Svensk Inkasso

Fredrik Engström, advokat

Finansdepartementet

Tjänstemän från departementet

Övriga

Annina H. Persson, professor i civilrätt, Örebro universitet

Stenografisk utskrift från den offentliga utfrågningen om barns skuldsättning

Ordföranden: Hjärtligt välkomna till civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning. Jag heter Caroline Szyber (KD) och är ordförande i civilutskottet. På min högra sida sitter Hillevi Larsson, ledamot i civilutskottet, och på min vänstra sida Jonas Pontén, kanslichef.

Dagens utfrågning utgör en del av utskottets arbete med uppföljning och kunskapsinhämtning. Under åren har ett antal lagändringar gjorts som syftar till att minska risken för att barn skuldsätts. På uppdrag av civilutskottets uppföljningsgrupp upprättade utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekretariat våren 2017 en promemoria om just barns skuldsättning. I promemorian redovisades bland annat lagändringar under de senaste åren och över tid samt aktuella åtgärder från myndigheter.

För att få ytterligare information om dagens situation och om den myndighetssamverkan som pågår för att motverka att barn blir skuldsatta har utskottet i dag bjudit in ett antal representanter för myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting, inkassobranchen och forskarvärlden. Vi har även bjudit in statssekreterare Lars Westbratt som ska berätta vad regeringen gör på området.

Vi är mycket glada att ni alla har kommit hit för att lämna information och diskutera denna mycket angelägna fråga med oss.

Utfrågningen inleds med fem talare som ger sin syn på dagens tema. Där-
efter kommer utskottets ledamöter att få chans att ställa frågor. Låt mig understryka att fokus för dagens utfrågning är barns skuldsättning, så att vi stannar där.

Första delen av utfrågningen sänds direkt på SVT Forum. Dagens utfrågning kommer också att sändas igen i SVT Forum. Huruvida det blir i sin helhet eller en del får vi se. Det går också att se hela sändningen på riksdagens hemsida riksdagen.se.

Därmed lämnar jag ordet till dagens första talare.

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Först vill jag tacka för att jag får komma hit och berätta om detta viktiga arbete utifrån ett konsumentverksperspektiv.

Jag utgår från att alla här vet att barn har väldigt begränsade möjligheter att själva skuldsätta sig. Huvudregeln är att barn under 18 år saknar rättshandlingsförmåga. Sedan finns vissa undantag. Föräldrar får inte skuldsätta sina barn. Föräldrar får inte ingå avtal som skuldsätter barnen utan att ha överförmyndarens samtycke. Ett avtal som saknar överförmyndarens samtycke är ogiltigt. Detta kan vara bra att ha som utgångspunkt för fortsättningen här i dag, tänker jag.

Konsumentverkets utgångspunkt är att barn inte ska skuldsättas. Barn ska inte behöva träda in i vuxenlivet med skulder och betalningsanmärkningar.

Jag tror att vi alla har läst den promemoria som det just talades om, och som det framgår där har de åtgärder som har genomförts på senare år bidragit till att antalet skuldsatta barn har minskat väsentligt. Det ser vi inte minst genom att antalet ärenden hos Kronofogdemyndigheten som riktas mot personer som var under 18 år när fordran uppkom har minskat väldigt.

Det vi inte vet är om det hos inkassobolagen fortfarande finns ett stort mörkertal av ärenden mot personer som var under 18 år när fordran uppkom. När Datainspektionen 2008 gjorde en kartläggning av ett sextiotal inkassoföretag fanns det nästan 80 000 ärenden mot personer som var under 18 år när fordran uppkom. Det var fordringar som avsåg skolfoton, prenumerationer, bredband, telefoni och fritidsaktiviteter.

Någon uppföljning av denna kartläggning har inte gjorts, så vi vet alltså inte om det fortfarande hos inkassoföretagen finns ett större antal ärenden mot personer som var under 18 år när fordran uppkom. I Kronofogdemyndighetens register ser vi bara de ärenden där man har valt att gå vidare och ansöka om betalningsföreläggande. Flertalet fordringar torde drivas in av inkassobolagen utan omvägen via Kronofogden. Kanske får vi under dagen information som ger svar på denna fråga.

Konsumentverket har inte något direkt uppdrag som pekar på barns skulder. Men barn och unga är en prioriterad målgrupp för Konsumentverket, och vi är en av de fyra myndigheter som utgör kärnan i Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor. Inom ramen för detta nätverk har Konsumentverket tillsammans med Kronofogden, SKL och Barnombudsmannen arbetat aktivt med dessa frågor. Även Datainspektionen har medverkat.

Det finns en redovisning i nämnda promemoria om det arbete som nätverket har gjort. Jag vill här bara nämna att vi i denna arbetsgrupp följer upp de bolag, inkassobolag och föreningar som ansöker om betalningsföreläggande mot personer som var under 18 år när fordran uppkom. Det vi sedan gör är att vi skriver till dessa aktörer, informerar om vad som gäller och uppmanar borgenärerna att inte ingå avtal med barnen utan att i stället ingå avtalen med föräldrarna. Att detta har effekt ser vi i vissa fall genom att brevmottagarna genast hör av sig till Konsumentverket och berättar att de har skrivit av fordringarna. Det tycker vi är bra.

Vad vet vi om läget i dag? Jo, vi vet att det finns statliga myndigheter som skickar fakturor till underåriga. Inför detta möte var jag i kontakt med Kammarkollegiet. Kammarkollegiet har i uppdrag att driva in andra myndigheters fordringar. Generaldirektör Gunnar Larsson berättade att Kammarkollegiet kommer att göra en översyn av de avtal man har med andra myndigheter. Syftet med denna översyn är att undersöka förutsättningarna att föra in en skrivelse i avtalen om att Kammarkollegiet inte åtar sig att driva in fordringar mot personer som var under 18 år när förpliktelsen ingicks. Jag tror att detta arbete kommer att inledas inom kort.

Det finns fortfarande både föreningar och företag som ingår avtal med barn och som skickar fakturor och vänder sig till Kronofogdemyndigheten. Vi räknar med att vi kommer att fortsätta att tillskriva dem som tidigare. Men vi har

också börjat prata om att arbeta mer strategiskt och lyfta nivån och vända oss till exempelvis Svenska Ridsportförbundet, Sisu Idrottsutbildarna och körskolornas branschorganisation och försöka få till stånd en konstruktiv dialog så att vi på centralt håll kan få hjälp att komma ut med information till de olika aktörerna. Det borde vara möjligt, och det borde vara ett effektivare sätt att arbeta på.

Vi har också förhoppningar om att vi ska ha en konstruktiv dialog med inkassobranchen om hur vi ska kunna samverka för att barn inte ska bli föremål för indrivning av fordringar som faktiskt i hög grad är ogiltiga.

Avslutningsvis vill jag lyfta upp några frågor som vi tycker är intressanta och där det är oklart vad som gäller. Den ena frågan gäller om en fordran från ett från början ogiltigt avtal, alltså en ogiltig skuldförbindelse där barn har skuldsatts i strid mot lagen, blir giltig genom att det sker en avbetalning. En förälder kan ju avbetala på en fordran där man felaktigt har skuldsatt ett barn. Det finns inkassobolag som menar att man genom avbetalningen har läkt bristen. Vi ifrågasätter starkt att brist på överförmyndarens samtycke skulle kunna läkas genom att en förälder gör en inbetalning. Ytterst är det en fråga för domstol, men vi tänker att en snabbare väg skulle kunna vara att diskutera med Inkassoföreningen om man kan nå enighet där om att sådana fordringar inte är giltiga.

Den andra frågan som vi undrar över är om en sådan ogiltig fordran blir giltig genom att det inte görs ett bestridande i en ansökan om betalningsföreläggande och Kronofogdemyndigheten därför meddelar ett utslag. Kan ett utslaget bestridande och ett utslag läka brist på till exempel överförmyndarens samtycke? Det är också ytterst en fråga för domstol.

Cecilia Hegethorn Mogensen, Kronofogdemyndigheten: Ärade utskottsledamöter! En del av det underbara med att vara ung och stå på tröskeln till vuxenlivet är alla de möjligheter som står öppna. Men för de barn som går in i vuxenlivet med en ryggsäck av skulder är många dörrar redan stängda. Det är svårt att få en bostad, det är svårt att få lån och det är svårt att skaffa en mobil. Därför är det glädjande att antalet skuldsatta i våra register har minskat så kraftigt. Den avgörande orsaken är naturligtvis de lagändringar och andra författningsändringar som riksdag och regering har beslutat om och som i flertalet fall har det gemensamt att de tydliggör föräldraansvaret.

Vissa lagändringar har haft större effekt än andra. De lagändringar som vi på Kronofogden ser i vår statistik har haft störst betydelse är att barn sedan 2006 inte längre kan vara registrerade som ägare av bilar och att ansvaret för barns sjukvårds- och tandvårdsavgifter sedan 2010 i normalfallet är föräldrarnas och inte barnets.

Mycket har också gjorts och görs av oss myndigheter. Den roll som Kronofogden har enligt lagstiftningen innebär att vi kommer sent in i processen, för sent. Sedan 15 år arbetar vi tillsammans med andra myndigheter långsiktigt, brett och uthålligt för att förebygga att barn skuldsätts. Det är också i linje

med vårt övergripande uppdrag från regeringen att förebygga och motverka överskuldsättning.

Utöver det myndighetssamarbete som Cecilia Tisell berättade om har vi en del egna förebyggande insatser. Bland annat har vi tagit fram ett undervisningsmaterial som heter Skuldkollen och som används i gymnasieskolor. Genom Skuldkollen får ungdomar lära sig vad som händer om man inte kan betala och vilka konsekvenser det kan få.

Sammantaget har vi kommit en bra bit på vägen i arbetet med att motverka barns skuldsättning. Men vi behöver göra mer. Vi har i dag fortfarande drygt 800 barn i våra register, och de är tillsammans skyldiga ungefär 13 miljoner kronor.

Det handlar oftast om två kategorier av skulder. Det ena är skatteskulder, och det andra är brottsrelaterade skulder. Skatteskulderna utgör en ganska liten del av de totala skulderna. Det är bara ca 10 procent. Nästan alla skatteskulder, närmare 90 procent, betalas när de har kommit in till oss. Den andra gruppen skulder, de brottsrelaterade, är betydligt större. Här står skadestånden för den största andelen. I dag är ca 75 procent av barns skulder skadestånd, och de flesta är på grund av brott.

Här ser vi å ena sidan en positiv utveckling. Sedan reformen år 2010, när föräldrar fick ett skärpt skadeståndsansvar för sina barn, har antalet barn med skadeståndsskulder hos oss halverats. Vi ser ett tydligt samband med föräldrarnas betalningsförmåga. De barn vars skadeståndsskulder inte blir betalda har i princip uteslutande föräldrar som också har skulder hos oss.

Å andra sidan finns det ett moln vid horisonten. Under de senaste åren har vi sett en påtaglig ökning hos en viss grupp. Vi har i dag en allt större andel skuldsatta barn med samordningsnummer i våra register. År 2010 hade 4 procent av barnen samordningsnummer. I dag är andelen uppe i 26 procent. Vi ser också att skuldsatta barn med samordningsnummer betalar sina skulder i betydligt lägre utsträckning än andra barn.

Denna grupp är av naturliga skäl många gånger svår att nå i ett tidigt skede. Den kräver därför delvis andra samarbeten än dem vi hittills har haft. Men det är viktigt att nå dessa barn, inte minst i ett integrationsperspektiv. Vi ser i dag att barn med utländsk bakgrund är i majoritet bland de skuldsatta barnen.

Det genomsnittliga barnet som har skulder hos oss är en kille som har fyllt 17 år, vars vårdnadshavare också har skulder hos oss och som har utländsk bakgrund.

Vi behöver veta mer om orsakerna till denna utveckling. Kronofogden har möjlighet att använda en del av sitt anslag till forskning. Vi har valt att satsa en del av dessa pengar på forskning om flyktingars ekonomiska förutsättningar i det nya landet, eftersom vi ser att det är ett angeläget område.

Inom ramen för vår förebyggande verksamhet har vi gjort flera undersökningar som visar att nyanlända har ett stort informationsbehov i frågor som rör skuldsättning. Mot denna bakgrund genomför vi i samverkan med bland annat Konsumentverket sedan tre år tillbaka utbildningar för personer som arbetar

med nyanlända, bland andra gode män för ensamkommande barn och flyktingsamordnare som möter nyanlända barn.

Vi arbetar också med att anpassa vårt skolmaterial Skuldkollen så att det också ska passa högstadiel elever. En del av materialet kommer att handla om vad man kan göra för att undvika skadeståndsskulder.

Vi gör alltså mycket, men vi behöver göra mer för att barn inte ska behöva gå in i vuxenlivet med en ryggsäck av skulder. Fortfarande finns det 800 barn i våra register, och det är 800 för många.

Jonas Karlsson, Barnombudsmannen: Jag har jobbat med dessa frågor under relativt kort tid. Den som tidigare satt i skuldgruppen är föräldradedig.

Vad gäller information om hur många barn som är skuldsatta i dagsläget och hur stora skulderna är förlitade jag mig på att Konsumentverket och Kronofogden skulle göra ett bra jobb före mig och att jag därför skulle kunna koncentrera mig på vad Barnombudsmannen ser som problematiskt utifrån barnkonventionen i att barn över huvud taget skuldsätts.

Som Kronofogden tidigare påpekade handlar det om att man går in i vuxenlivet med en skuld. Men Barnombudsmannen fokuserar på barn, och därför måste vi gå ett steg tillbaka och titta på när barnen skuldsätts. Det sker under barndomen när de oftast saknar rätten att ingå avtal och då det oftast är föräldrarna som är ansvariga. Att myndigheter, företag och föreningar betar sig som en vredgad gammaltestamentlig gud och straffar ned i generationerna är en orimlig situation.

Av artikel 18 i barnkonventionen framgår att föräldrarna har ett ansvar för barnets fostran och utveckling. Här står också tydligt att vad man gör ska vara för barnets bästa. Det är alltså kopplat till portalparagrafen i barnkonventionen om barnets bästa. Att skuldsätta ett barn kan enligt Barnombudsmannen aldrig vara för barnets bästa.

Precis som Kronofogden sa kan man också se detta som ett brott mot en av de andra portalparagraferna, den om icke-diskriminering. Vi ser att de barn som hamnar i skuld är barn till föräldrar som också i stor utsträckning har skulder. Det innebär att barn i någon mån straffas utifrån sin sociala position, vilket bryter mot antidiskriminering och gör att barnen har sämre förutsättningar när de träder ut ur barndomen och in i vuxenlivet.

Normalt sett skulle vi ha en del barncitat och filmer, för det är så vi jobbar. Vi pratar med barn som befinner sig i olika utsatta situationer, men vi har inte pratat med skuldsatta barn. Dels är de svåra att nå, dels vet de ofta inte om att de är skuldsatta förrän de blir myndiga, och då möter vi dem inte. Frågan är om detta är något vi måste tänka på: att möta barn eller unga vuxna som blev skuldsatta som barn, så att de kan berätta hur de upplever det. Vi tror att det en stor brist att det finns så lite kunskap om hur dessa barn upplever sin situation eller om vad de hade önskat att de hade fått veta som barn.

Det är en diskussion vi för, och vi borde kanske föra den inom myndighets-samarbetet också. Vi återkommer säkert till det här där.

Ytterligare en sak som Barnombudsmannen har noterat är det ökade antalet samtal från ensamkommande barn och gode män om att dessa barn skuldsätts enligt andra premisser än övriga barn. Landsting skuldsätter ensamkommande barn för uteblivna vårdbesök och sådant. Gode män vet inte var de ska stå i denna fråga. Att bringa klarhet i detta och att utbilda gode män och ensamkommande ser vi som en brådskande och viktig fråga.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Först vill jag tacka för inbjudan. Det är glädjande att en sådan här viktig fråga kommer upp i detta sammanhang.

SKL, och tidigare Svenska Kommunförbundet, har under många år arbetat med barns skuldsättning, framför allt i de frågor där det är barnets förmyndare, i de flesta fall föräldrarna, som har satt barnen i skuld. Vi har också samarbetat med Konsumentverket, Kronofogden, Barnombudsmannen och Datainspektionen för att vi tillsammans ska kunna finna vägar att lösa dessa frågor, så att barn inte sätts i skuld.

Genom de möten och samråd SKL har haft, i första hand med Kronofogden, uppdagades i början av seklet att föräldrar använde sina barn som bulvaner genom att barnen registrerades som ägare till motorfordon och därmed blev ansvariga för bland annat felparkeringsavgifter och fordonsskatt. Vi tillställde då regeringen en hemställan om ändringar i lagen om vägtrafikregister som innebar att om ett barn registrerades som ägare till ett fordon, vilket är mycket möjligt eftersom ett barn kan arva bilar, skulle alla ekonomiska och straffrättsliga följder tillämpas på barnets förmyndare. Dessa regler gick igenom den 1 oktober 2006, vilket glädde många. Undantag gäller bara för de fordon där barnet har förarbehörighet.

Därefter fick SKL information om att barn registrerats hos Kronofogden för obetalda avgifter för vård och behandlingar enligt dåvarande hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen. Även då skickade vi en hemställan om ändring till regeringen, och från och med den 1 juni 2010 ska avgifter för ett barns hälso- och sjukvård och tandvård tas ut av barnets förmyndare, i syfte att motverka barns skuldsättning. Det finns dock vissa undantag vid särskilda skäl, och det kan bero på att man vill skydda barns sekretess.

Vi har dock inte lyckats i alla frågor. Vi har en fråga som handlar om hundägarregister. Redan i februari 2006 skrev SKL till Jordbruksverket, Centrala hundregistret och Djurskyddsmyndigheten och påpekade att det följer en avgiftsskyldighet för det barn som registreras som ägare till en hund. Om föräldrarna inte betalar avgiften finns skulden kvar när barnet blir 18 år, och då hamnar man i Kronofogdens register.

Den första inlagan skrevs alltså i februari 2006. Varje år har vi till olika departement, för frågan har legat hos olika departement, tillställt en skrivelse eller per telefon kontaktat de olika departementen och andra för att fråga vad som händer. Under nu mer än elva år har vi fått till svar: frågan bereds, vi har inte glömt bort det, det kommer att tas upp i ett större sammanhang. Inget har

hänt. Vi har till och med i vår framställan visat hur texterna ser ut i de lagändringar som skedde i vägtrafikregistret och när det gäller hälso- och sjukvårdslagen, så det finns alltså texter. Det är anmärkningsvärt att inget har hänt.

Det handlar inte bara om att hamna hos Kronofogden. En hundägare är strikt ansvarig för vad hunden ställer till med. Det är allvarligt att tänka på för ett barns skull.

Det är bra att se att barns skuldsättning i stort har minskat. Men för barn med samordningsnummer och framför allt för ensamkommande barn har det ökat. SKL:s mening är att man bör tänka på detta när det gäller ställföreträdare för ensamkommande barn, gode män. För två år sedan, i oktober 2015, gjorde vi en hemställan till regeringen att se över företräderskapet för ensamkommande barn. Det behövs professionella ställföreträdare. Får man en professionell ställföreträdare tror vi att det finns större möjlighet för dem att ge barnen information om ekonomiska frågor, konsekvenser om man gör något tokigt och så vidare. Det tycker vi är viktigt.

Vi vill därför understryka att det finns flera områden där behovet av ändrad lagstiftning är stort, så att vi på alla sätt och från alla håll kan verka för att barns skulder försvinner.

Ordföranden: Stort tack för det. Vi går vidare på talarlistan med statssekreterare Lars Westbratt.

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: Fru ordförande, ledamöter i civilutskottet och övriga! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att komma hit i dag och diskutera barns skuldsättning och hur vi tillsammans kan agera för att barn framöver inte ska försättas i skuld.

Representanter för många myndigheter har nu talat. Det har varit intressant att höra. Vi antecknar febrilt för att kunna fånga upp de olika frågeställningar och frågetecken som finns. Det är en jätteviktig fråga för regeringen. Det är viktigt att vi fortsätter att hålla fokus på frågan.

Som ni vet kan skuldsättning skapa svåra bekymmer både för den enskilde och för samhället i stort. Det gäller särskilt i de fall där en redan svår ekonomisk situation går över i en svår överskuldsättning. För dem som lever med skulderna kan överskuldsättning leda till att han eller hon ger upp och inte länge känner att det är meningsfullt att göra rätt för sig. Bland långvarigt skuldsatta är dessutom både den fysiska och den psykiska ohälsan stor. Barn som växer upp i en familj med överskuldsättning drabbas som ni förstår särskilt hårt i de sammanhangen.

I grunden handlar arbetet om att motverka skuldsättning hos barn och att ge alla barn en så bra start i livet som möjligt. Regeringen presenterade därför i budgeten för 2016 en strategi mot överskuldsättning. Strategin ska motverka att människor hamnar i överskuldsättning och hjälpa dem som hamnat där att komma ur skuldfällan. Det görs klart att det alltid ska tas särskild hänsyn till barn och unga i frågor som rör skuldsättning.

Som också nämnts här i dag har antalet skuldsatta barn och deras skuldbe-
lopp minskat väsentligt. För 10–15 år sedan fanns ungefär 4 500 barn i Kro-
nofogdemyndighetens register. I dag är den siffran nere på 800 barn. Det är
naturligtvis en bra utveckling. Det är också ett resultat av de lagändringar som
har gjorts och det kraftfulla arbete som gjorts mellan myndigheter och olika
organisationer.

Barn och föräldrar har fått ökade möjligheter att skaffa sig kunskaper i pri-
vatekonomiska frågor, och färre barn blir föremål för felaktiga indrivningså-
tgärder även i de fall det fortfarande finns ett bekymmer i de frågorna. Det har
också blivit svårare att skuldsätta ett barn. Bland annat är det inte längre möj-
ligt för föräldrar att sätta barn i skuld utan överförmyndarens samtycke. Sedan
2006 kan barn inte längre bli ansvariga till exempel för fordonsskatt och par-
keringsavgifter för fordon om de står som ägare av fordon som används av
deras föräldrar.

Dessa åtgärder har kommit till stånd under både socialdemokratiska rege-
ringar och borgerliga regeringar. Det visar att engagemanget är stort även över
partigränserna. Det är viktigt att säga, och det är också viktigt att ta vara på det
breda engagemanget. Det växer hela tiden fram nya utmaningar som vi ska ta
tag i framöver.

Trots att antalet skuldsatta barn minskat kraftigt ser vi också en annan ut-
veckling som påtalats här. Det är att skuldsatta barn med samordningsnummer
har ökat. Det rör sig ofta om barn som kan vara ensamkommande och nyan-
lända. Att den gruppen har vuxit så stort förklaras till en stor del av de senaste
årens flyktingsituation.

Sverige har tagit ett större ansvar än något annat land i västvärlden. Enbart
under 2014 och 2015 kom omkring 23 000 respektive 70 000 barn till Sverige.
Under 2015 var inte mindre än 35 000 barn registrerade som ensamkommande
barn.

Det exceptionellt stora antalet asylsökande har inneburit en påfrestning och
utmaning för Sveriges kommuner och myndigheter. Vi har även en stor del
utmaningar som fortsätter framöver. Utifrån ett mottagandeperspektiv gäller
det att minska vistelsetiderna för asylsökande och korta handläggningstiderna.
Det är ett viktigt uppdrag som Migrationsverket har.

För alla dem som får stanna i Sverige är det viktigt att etableringen blir så
bra och så snabb som möjligt. Språk och utbildning är två nödvändiga förut-
sättningar. En annan förutsättning som ofta förbises är att känna till de regler
om stöd som konsumenter som barnen har. Det kan handla om något så enkelt
som att barnen får möjlighet att intressera sig för och skaffa sig kunskaper om
sin egen privatekonomi.

Därför är det jättepositivt att här höra att myndigheter och organisationer
tillsammans har tagit fram en utbildningsdag om privatekonomiska frågor.
Den heter Våga prata pengar. Den riktar sig till personer som möter nyanlända
och ensamkommande barn. Det skulle kanske vara intressant att höra lite mer

hur det fungerar, i fall det är någon som har möjligheten att vidga den kunskapen. Med en bra etablering och en väg till en utbildning och egen försörjning kan vi förebygga att barn och unga vuxna försätts i skuld.

En väldigt viktig fråga i sammanhanget för att minska barns skulder är det breda brottsförebyggande arbetet. Det är nämligen så som framkommit att många av barns skulder beror på skadestånd på grund av brott. I mars i år presenterade justitieminister Morgan Johansson ett nytt brottsförebyggande arbete, Tillsammans mot brott. Där berörs alltifrån individinriktade insatser som föräldraskapsstöd, avhopparverksamhet och återfallsprevention till hur bostadsområden kan utformas så att de kan bli tryggare och säkrare. En viktig del är att polis, kommun, näringsliv och civilsamhälle samverkar och samarbetar.

Med jobb till föräldrarna, fler poliser, ett bra brottsförebyggande arbete och en bra skola som har lika höga förväntningar på barnen som goda möjligheter till stöd kan vi komma mycket längre i arbetet. Vi ska bekämpa brotten i sig, men vi ska också bekämpa brottens orsaker. Det gör inte bara att vi gör samhället tryggare. Vi ger fler barn en bättre uppväxt, och vi minskar också risken för skuldbeläggning.

Jag skulle vilja sluta lite grann där jag började. Skuldsättningen bland barn har minskat kraftigt det senaste decenniet. Men det är jätte viktigt att vi nu är vaksamma, aktiva och frågar oss själva om det finns mer att göra på olika områden. Min förhoppning här i dag är att vi ska kunna lära av varandra och dela med oss av de erfarenheter och kunskaper som finns hos organisationer och myndigheter som gör att ännu fler barn kan ta steget in i vuxenlivet och inte vara skuldsatta.

Ordföranden: Stort tack för det. Innan vi går över till frågedelen undrar jag om någon av de övriga deltagarna som är här skulle vilja anföra någonting. Vi har på plats Skatteverket, Finansinspektionen, Datainspektionen, Svensk Inkasso och även en professor i civilrätt. Är det någon av er som skulle vilja göra något kort inlägg och bidra med ytterligare information innan vi går över till frågestunden? Det är det inte.

Vi går över till frågestunden. Ni frågeställare vet att ni kan rikta frågan lite bredare även till dem som är på plats här i salen. Ordet går först till Eva Sonidsson från Socialdemokraterna.

Eva Sonidsson (S): Tack för föredragningen. Det var verkligen intressant. Det är glädjande att antalet barn med skulder minskar. Jag har två frågor.

Kronofogdemyndigheten sa att när barn har skulder har ofta föräldrarna också skulder. Jag kom då osökt att tänka på vräkningar från lägenheter. Finns det några siffror på antalet barn som nu finns inblandade i den typen av vräkningar från bostäder?

SKL nämnde också området med hundregister. Det är ett område där man verkligen har hamnat i långbänk för att kunna komma till rätta med det. Finns

det andra områden? Ser man över huvud taget någon möjlighet för oss som lagstiftare att kunna lagstifta så att vi får nolltolerans när det gäller barn med skulder?

Ordföranden: Eva riktade inte sin fråga. De som känner sig kallade får räcka upp handen så att flera kan svara på frågorna. Vill Sveriges Kommuner och Landsting börja? Varsågod.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Din sista fråga skulle jag vilja lämna ett radikalt svar på. Varför gör vi inte som i Danmark där barn under 15 år aldrig kan skuldsättas?

Ordföranden: Är det någon mer som har någonting att svara? Jag vet inte om det är någon som har statistiken på hur vanliga vräkningar är. Det var också en fråga som ställdes.

Johan Krantz, Kronofogdemyndigheten: Vi har fört statistik på uppdrag av regeringen när det gäller barnfamiljer som berörs av vräkning sedan 2008. Den statistiken finns för alla åren på vår hemsida. Under de senaste åren har antalet barnfamiljer och därmed barn som är berörda av vräkning minskat. Även antalet vräkningar generellt sett i samhället har gått ned.

Annina H. Persson, Örebro universitet: När det gäller beräkning kan man tänka sig avhysning men också att man utmäter den fasta egendomen, det hus där barnen bor. Där har vi nu haft en diskussion om hur man ska förhålla sig när det gäller utmätning av en villa där det bor barn. Om det är den enda tillgången som finns att utmäta, ska man tänka sig att man ska fortsätta med löneutmätning som kanske tar många år eller ska man göra en utmätning av själva huset?

Där pågår arbete. Ett betänkande har lagts fram när det gäller att lagfästa proportionalitetsprincipen för att man ska kunna välja det som är minst ingripande för gäldenären men ändå ha balans utifrån vad borgenärerna vill.

Ytterligare ett område som jag skulle vilja nämna är just bankkort för barn. Där har vi sett att i varje fall i teorin ska inte barn kunna bli föremål för en skuld. I praktiken har det ändå visat sig att det har uppkommit.

Jonas Karlsson, Barnombudsmannen: Apropå vräkningar skrev vi nyligen en rapport där vi konstaterade att vräkningarna har gått ned men inte som andel av totala antalet vräkningar. Det gäller hur många barn som i genomsnitt berörs av vräkningar givet det totala antalet. Vi ser en trendförändring där allt fler barn enligt forskare vi pratade med inte får det första kontraktet utan slutar i en ambulerande tillvaro eller i akutboenden. Det leder ofta till en havererad skolgång och också kriminalitet och droganvändande. Det kan i sin tur förstås

kopplas till barns skuldsättning. Vi ser också att många av dessa har utländsk bakgrund. Jag skulle säga att problemet kanske framför allt ligger i den stora ökningen av hemlösa barn vi ser.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Jag vill återkomma till vad man kan göra om man inte vill göra en sådan radikal lagändring som 15-årsgränsen. Om vi tittar på siffrorna är skatteskulder den stora biten för barn. Hur uppkommer de? Jo, genom att föräldrar vidtar vissa åtgärder.

Det kan vara fastighetsförsäljningar eller försäljningar av värdepapper varvid uppkommer reavinstskatter som inte betalas. Det är åtgärder som bara förmyndarna, föräldrarna, kan vidta. Barnen kan inte göra någonting. Men det är barnet som ägare som blir straffad för detta. Det borde man titta på tycker vi.

Lars Beckman (M): Fru ordförande! Tack för intressanta föredragningar. Det är som statssekreterare Lars Westbratt säger. I den här frågan finns det inte några politiska meningsskiljaktigheter, utan alla vill att barns skuldsättning ska minska. Likväl blir man orolig när man ser av de föredragningar som har gjorts här att vi hade en kraftig nedgång till 2014 i antalet skuldsatta barn. Sedan har vi ökat med 7 procent till förra året, från 770 till 825.

Det vore intressant att få lite exempel från alla. Hur ska vi konkret bryta den utvecklingen? Jag tycker att det kommer dubbla signaler här. Den ena är från SKL, som talar om fastighetsaffärer och fondförsäljningar. Den andra är från Kronofogden, som visar hur genomsnittsbarnet ser ut. Det är ofta någon med utrikesfödd bakgrund där man har familjer som redan är skuldsatta.

Den första konkreta frågan är till Konsumentverket. Vilka statliga myndigheter är det som avses? Du talade om att det var statliga myndigheter som ansökte.

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Jag fick frågan om vilka myndigheter jag talade om när jag sa att det fortfarande finns myndigheter som ansökte. Det är Jordbruksverket, Transportstyrelsen och Vägverket.

Ordföranden: Hade Lars någon mer fråga?

Lars Beckman (M): Jag har bara den generella frågan. Vi kan se ökningen sedan 2014. Vad är det konkret som behöver göras för att vända kurvan åt rätt håll igen? Det var en generell fråga till alla.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Man måste skilja på skulder som barnens förmyndare vidtar, fastighetsaffärer och försäljning av värdepapper. När föräldrarna vidtar åtgärder är det skatteskulder som är stort. Men det gäller också brott som barnen själva begår och skadestånd som blir straff.

När det gäller de ensamkommande barnen eller de med samordningsnummer är det inte skattebitarna, utan det är på grund av att barnet har gjort någonting. Det måste man skilja på. Där måste man gå in och se, hjälpa och se till att ge förutsättningar för att våra nyanlända och de ensamkommande barnen får det stöd de behöver.

En anledning till att vi vill få en ändring och få professionella ställföreträdare för de ensamkommande barnen är att de gode männen inte alltid har kompetens att klara av det svåra ärendet att företräda ett barn.

Fredrik Engström, Svensk Inkasso: Jag ska bara säga något kort så att ni förstår vilka vi är. Vi är en branschorganisation med 48 inkassobolag som samarbetar i branschfrågor, lagstiftningsfrågor och etikfrågor. Inte alla inkassobolag är medlemmar i Svensk Inkasso, men alla de stora inkassobolagen i Sverige är medlemmar.

Vi gör löpande kartläggningar av hur arbetet med ungas skuldsättning ser ut. Vi har dessvärre inte några nya siffror sedan 2014. Då gjorde Datainspektionen en enkätundersökning där man kom fram till att omkring 80 000 barn i inkassobolagens aktiva ärenden fanns i inkassobolagens register.

Den allmänna tendensen är att antalet ärenden minskar högst markant. Det beror till stor del på de förändringar i lagstiftningen som skedde 2009, vilket i praktiken innebär att inga privata fordringsägare lämnar ärenden till inkassobolagen.

För att sätta dessa 80 000 ärenden i någon form av relation till någonting kan jag säga att det totala antalet nyregistrerade ärenden hos Svensk Inkassos medlemsföretag år 2016 var 7,5 miljoner ärenden. Det är ett mycket litet antal av det totala antalet ärenden som inkassobolagen driver som över huvud taget riktar sig mot barn.

I de fall det finns ärenden där barn är angivna som gäldenärer rör det sig nästan uteslutande om vissa typer av fordringar. Det är tilläggsavgifter i kollektiv persontrafik, registreringsavgifter för hundar, hälso- och sjukvårdsavgifter och skadestånd. Det är i vissa fall hyresfordringar där barn har flyttat hemifrån vid 16 års ålder, har egna hyresavtal och bor själva. Det är också i mycket liten utsträckning kontrollavgifter vid felparkering och andra registreringsavgifter för fordon där barnet självt har förarbeviset. Det registreras i princip inga nya ärenden där det är privata fordringsägare.

Det som man behöver veta är att inkassobolagen har ett ansvar att alltid när man framställer krav följa god etik och god inkassosed och även annan lagstiftning. Det innebär att man alltid måste vända sig mot den som är part, den som är angiven gäldenär. Är det så att barnet är angivet som gäldenär och det finns en laglig grund för det är inkassobolaget i princip skyldigt att framställa kravet mot barnet.

Det är inga inkassobolag som tycker att det är nyttigt eller roligt. Tvärtom är det ganska svårt i många fall att få betalt i de ärendena. Men det finns inga lagliga möjligheter att ändra gäldenär och att i stället vända sig mot förmynd-

daren. Det skulle i så fall kräva en lagändring. Det finns all möjlighet för riksdagen att besluta att förmyndare generellt är solidariskt ansvariga för sina barns skulder. Då kan jag nog säga med säkerhet att inkassobolagen mycket hellre skulle vända sig mot förmyndarna eftersom det är där tillgångarna finns som man kan inkassera.

Inkassobolagen gör också mycket tydliga kontroller, vilket innebär att det inte ska hända att det felaktigt skickas ut krav mot barn och inte heller att krav mot barn skickas felaktigt som ansökan om betalningsföreläggande till Kronofogdemyndigheten.

Det har tidigare funnits vissa svårigheter att på rätt sätt identifiera ärenden med underåriga gäldenärer. Där gjorde Datainspektionen en granskning 2014 som var bra och som uppmärksammade en del brister i framför allt datasystemen hos inkassobolagen. Jag kan konstatera att samtliga åtta bolag som då fick kritik av Datainspektionen har ändrat sina rutiner och numera har goda kontroller för att tillse att inga felaktiga krav utställs mot underåriga, även om det naturligtvis vid något enstaka tillfälle kan vara så.

Anders Öbrink, Skatteverket: Du ställde en generell fråga. Först och främst har Skatteverket egentligen inte något särskilt uppdrag gällande barn. Vi har ett uppdrag att på ett rättssäkert och effektivt sätt ta in skatter. Det är vårt huvuduppdrag.

Vi har tyckt att barn och barns skuldsättning är en angelägen fråga att försöka samverka kring med andra myndigheter. Vi har deltagit i regelbundna möten med Kronofogdemyndigheten som började 2012, om jag inte minns fel. Sedan har vi också deltagit i den grupp som Konsumentverket leder för att se vad vi kan göra för att förhindra att barn hamnar med skatteskulder hos Kronofogdemyndigheten.

Jag vill i det sammanhanget också nämna att vi 2010 gjorde en studie och en analys av vad det beror på att barn hamnar hos Kronofogdemyndigheten. Vid det tillfället var det nästan 1 300 barn som fick ett så kallat betalningskrav. Det är ett krav som man får innan fordran lämnas över till Kronofogdemyndigheten.

Vi tittade i den studien på om vi ringde vårdnadshavarna, om vi använde medlet att skicka ett brev eller om det inte gavs någon ytterligare information om betalningskravet och om det blev någon skillnad i hur många barn som överlämnades för indrivning. Det var i princip ingen skillnad alls. Det var ingen skillnad mellan de tre olika grupperna.

Det vi har gjort är att vi har försökt förtydliga vår information på vår hemsida. Vi har jobbat med informationsdelarna för att föräldrarna inte av okunskap ska få skulderna överlämnade till Kronofogdemyndigheten.

I studien ringde vi också till vårdnadshavarna för att fråga vad det berodde på att man hamnade med skatteskulder. Till en övervägande del handlade det om fondförsäljningar. Det var alltså försäljningar av värdepapper. Det var kapitalinkomster som sedan blev en sluts katt som så småningom blev restförd.

Vi såg i promemorian att det var uppe som ett förslag att man skulle ha ett preliminärskatteavdrag, vilket har avslagits. Det har varit ett förslag att det redan vid källan skulle dras preliminärskatt i samband med försäljning.

Vi tog också upp i samtal med Bankföreningen att det är viktigt att bankerna ger rätt information till föräldrarna redan i samband med försäljningen av värdepapper så att man kanske redan där sätter av pengar till den kommande skattekulden som det blir så småningom.

Föräldrarna gav i samband med samtalen förklaringar till att man inte betalade. I ett fåtal fall var det att i samband med separationer går vårt kravbrev till boendeföräldern där barnet är skrivet. Dit går kravet. I ett fåtal fall handlade det om att icke-boendeföräldern där barnet inte är skrivet inte kände till att skulden skulle överlämnas till Kronofogdemyndigheten. Men det var inte många fall. De allra flesta fall handlade om att man inte kunde betala. Man hade inte pengar kvar att kunna betala skulden.

Vi försöker informationsmässigt att jobba på olika sätt. När det gäller föräldrar till barn där man inte har samma adress som barnet kan man i dag registrera sig som ombud hos oss för att kunna ta del av information om hur det ser ut.

Therese Wieselqvist Ekman, Finansinspektionen: Jag är ansvarig för finansiell folkbildning hos Finansinspektionen. Svaret på frågan är att vi måste våga prata pengar.

Man föds inte med kunskaper i privatekonomi, och man föds definitivt inte med kunskaper i det svenska finansiella systemet. Vi har tre utbildningsprojekt på Finansinspektionen som riktas mer eller mindre direkt mot nyanlända.

I Sverige är vi kända i världen för att vi är väldigt duktiga när det gäller privatekonomi. Vi har en skola som lär ut privatekonomi, och vi har ett ganska komplicerat system.

Om man kommer hit från ett land där man inte litar på sin bank, ett land där man bara använder kontanter, ett land där man inte har Kronofogden måste man få en chans att lära sig de sakerna. Det är inte konstigt. Det är konstigt att det inte är fler som hamnar hos Kronofogden.

När vi är ute och träffar människor som är nyanlända eller människor som träffar människor som är nyanlända inser vi hur otroligt besvärligt det är att komma hit.

I går var vi i Jönköping. Där var det en person som jobbade nära nyanlända. Han hade träffat en person som hade fått en faktura. Han sa: Jag har inte beställt någon moms. Det är besvärligt. Vi måste våga prata pengar.

Mikael Eskilandersson (SD): Tack för intressanta föredragningar. Min fråga rör Kronofogdemyndigheten och riktar sig kanske främst till Cecilia Hegethörn Mogensen.

En majoritet av barnen som har skulder hos Kronofogdemyndigheten är utrikes födda. Beror deras skulder till största delen på brottslighet, eller finns det

något annat som gör att just utrikes födda och asylsökande barn blir så extremt överrepresenterade hos Kronofogdemyndigheten?

Cecilia Hegethorn Mogensen, Kronofogdemyndigheten: Jag är biträdande rikskronofogde på Kronofogdemyndigheten. Vi ser utvecklingen att det nu är allt fler och till och med en majoritet som har utländsk bakgrund. Det är inte detsamma som att man är utlandsfödd. Det kan också vara att föräldrarna är födda utomlands. Det vill jag säga.

Vi har inte någon färdig statistik på detta. Vi bedriver forskning. Vi kommer att ha en forskningsrapport klar i november där vi kommer att ha mer information om migranter och skuldsättning. I avvaktan på det har vi kanske inte så mycket mer detaljer att säga i dag.

Vi tittar inte på vad det är för typer av skulder man har beroende på vilken bakgrund man har. Det är sådant vi ser generellt när vi tittar.

Emma Hult, (MP): Tack till alla som har deltagit. Det är oerhört viktigt för oss att få del av denna kunskap. Det är ett område som uppenbarligen berör fler och nya grupper. Det är oerhört värdefullt.

Jonas Karlsson från Barnombudsmannen nämner att samtalen ökar från ensamkommande och dem som står dem närmast. Vi förändrade hälso- och sjukvårdslagstiftningen så att sjukvårdsavgifter inte ska riktas mot barn. Oavsett var man kommer ifrån måste detta gälla alla.

Jag vet inte riktigt vem jag ska rikta frågan till. Den förändring vi gjorde i lagstiftningen måste likväl gälla ensamkommande om de är under 18 år. Jag undrar om det är någon som kan svara på: Var brister lagstiftningen? Behöver vi göra en förändring, eller är det så att tillämpningen av lagstiftningen inte är fullständig?

Oavsett om man är svenskfödd eller har kommit hit som ensamkommande måste den förändring som vi gjorde och som var bra då gälla även de barn som nu drabbas av det.

Jonas Karlsson, Barnombudsmannen: Jag kan börja, eftersom det är vi som har fått samtalen. Min känsla är att det råder en viss förvirring i vart man i så fall ska rikta kraven, och man väljer att rikta kraven till barnen.

Hur denna förändring i lagen skulle ha påverkat vet jag inte, men ingen verkar riktigt veta hur den ska tillämpas i relation till de ensamkommande.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: I lagstiftningen står det att det är föräldrarna som är förmyndare. Det är alltså föräldrarna som är förmyndare och som svarar för dessa kostnader och avgifter.

När det gäller ensamkommande barn som har en god man är den gode mannen i förmyndares ställe. Men den gode mannen har inget ekonomiskt ansvar. Beträffande asylsökande borde det i så fall vara staten som står för detta, eftersom det är statens barn under asyltiden.

Fredrik Engström, Svensk Inkasso: Som jag sa tidigare är hälso- och sjukvårdsavgifter några av de skulder som lämnas till inkassobolag för indrivning mot barn. I fråga om detta är landstingen mycket olika. Det finns ingen uppenbar samsyn mellan landstingen om hur man ska tillämpa dessa regler.

Lagstiftningen är utformad på så sätt att det finns möjlighet att ta ut avgifterna direkt av den underåriga om det finns särskilda skäl, som det står i hälso- och sjukvårdslagen. Det är denna tolkning av begreppet särskilda skäl som har skilt sig åt i de olika landstingen. Vissa landsting menar att det är särskilda skäl i de fall där det inte finns någon förmyndare som man ska vända sig till och att det är ett tillräckligt skäl för att man ska kunna vända sig till den underåriga.

Men denna tas fråga tas inte heller upp i förarbetena till lagstiftningen. Det finns därför egentligen ingenstans som man kan få ledning, utan det krävs egentligen en domstolsprövning för att få veta hur man egentligen ska tolka denna skrivning i hälso- och sjukvårdslagen.

Ordföranden: Vi tar nu en paus och återsamlas 10.45 för att fortsätta frågestunden.

Ordföranden: Välkomna tillbaka, och vi fortsätter nu med frågestunden.

Ola Johansson (C): Vi har fått lyssna på mycket intressanta föredragningar. Den bild som man får är att detta är ett minskande problem. Om man tittar på Kronofogdens siffror var det mycket tydligt att skuldsättningen hos barn var som lägst 2014. Under den senaste mandatperioden har den börjat öka igen.

Av siffrorna framgår det att det är en klyvning. Detta är i stor utsträckning kopplat till socioekonomiska förhållanden i de kommuner som är listade. Jag kan i mitt eget hemlän också se att det är stora skillnader mellan min hemkommun och andra kommuner, där Kungsbacka sticker ut positivt.

Föräldrarnas skulder blir barnens skulder. Men vi har också fått en bild av barn som kommer hit utan sina föräldrar och som tvingas leva ensamma och är beroende av stöd och hjälp från gode män och förvaltare.

Eva von Schéele beskrev här att det finns ett reformbehov när det gäller gode män för just gruppen ensamkommande.

Jag undrar om Eva von Schéele har lust att utveckla vad som skulle behöva göras med godemanssystemet. Men jag skulle också vilja att statssekreterare Lars Westbratt från Justitiedepartementet berättar hur Justitiedepartementet arbetar med dessa frågor och om det kommer ett förslag om att professionalisera de gode männen just för ensamkommande.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: I vår hemställan som tillställdes regeringen 2015 pekar vi på många saker som har framkommit av den lag om gode män som kom 2005. När den lagen kom tog vi emot ungefär 350 barn. Utredningen tyckte att det var bra att överförmyndarna tog hand om

denna fråga, eftersom man hade ett system med gode män, ställföreträdarskap och tillsyn och att det var bra. Då tyckte vi att det går bra när det handlar om 350 barn som kommer. Det kan man klara av ute i kommunerna.

Nu har det gått några år sedan denna lag kom. Och, som sagt, hösten 2015 fick vi 35 000 barn. Då har vi sett att denna lagstiftning på många sätt inte fungerar. Jag tog upp flera anledningar. En är att de gode männen behöver professionaliseras, eftersom det handlar om svåra frågor. Det gäller skuldsättning och rättigheter kontra skyldigheter. Om man gör något tokigt ska man stå för det och så vidare. Det handlar om vem som ska stå för vad.

Det handlar också om att lagen om gode män går i clinch med till exempel socialtjänstlagen. Socialsekreterarna vet inte vilken kommun som ska ansöka om särskilt förordnad vårdnadshavare när barnet får uppehållstillstånd. Det finns flera sådana saker som man bör titta på.

Det finns många duktiga och kompetenta gode män, men det krävs kompetens eftersom detta är svåra frågor.

Man kan titta hur det ser ut i Europa. Jag har suttit med i flera EU-projekt och sett hur man kan arbeta på andra sätt. I till exempel Holland har man anställda socionomer som är *guardians* för dessa barn och som har extra utbildning. De har en annan kompetens, de har en annan auktoritet och de arbetar väldigt mycket för att ge barnen hopp och för att de ska se framåt.

Här tror jag att det är mycket vänliga och trevliga lekmän som säger till barnen att de ska hjälpa dem när de är här i stället för att ge barnen kraft och stärka det som är starkt. Dessa barn är starka, eftersom de har varit med om så mycket och vill så mycket. Det är detta som man ska fokusera på.

Det är så mycket som man behöver göra. Det fungerar inte i dag. Det är skillnad när det kommer 350 barn och 35 000.

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: När vi har tittat på denna fråga om professionalisering har vi dragit slutsatsen att det i dag inte är aktuellt att göra en sådan professionalisering av godemanssystemet. Det är ändå ett system som har fungerat under många år. Vi har också vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra kunskapen hos gode män. Vi tycker naturligtvis att det också är mycket viktigt att kommunerna fortsätter med utbildningsinsatser och vidareutveckling av de gode männens kunskaper.

Vi har fått en länsstyrelserapport när det gäller tillsynen. Den kom för ett par veckor sedan. Vi kommer också att få en rapport från Riksrevisionen i december som tar upp frågan om roll och ansvar.

På Justitiedepartementet befinner vi oss nu i den situationen att vi väntar in de två olika rapporterna och utifrån dem försöker vi bereda för att se om det går att göra någonting annat i fråga om detta. Behöver det vidtas fler åtgärder?

Men själva professionaliseringen har vi sagt nej till.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Jag vill göra ett par tillägg som vi tycker är viktiga att påpeka när det gäller att det är lekmän som är

företrädare. Lagstiftarna säger att detta uppdrag ska ske på dessa personers fritid. Men ni vet att alla möten med polis, Migrationsverket, socialsekreterare och skolan samt alla åldersbedömningar sker på dagtid. Man har kanske hand om flera barn, som nu när det sker många medicinska åldersbedömningar. Jag var i Östersund i går. Där får man åka 75 mil ned till Västerås för åldersbedömning av ett barn. Sedan ska man till Skellefteå för ett annat barn. Det är nämligen på få ställen som dessa åldersbedömningar görs. Man får kanske inte ledigt från sitt jobb, och man får ingen ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Detta är en fråga, alltså att det inte fungerar rent praktiskt.

En annan sak är att överförmyndaren inte är den lämpligaste myndigheten att ta hand om dessa frågor, eftersom överförmyndaren ska se till hur föräldrar förvaltar barns pengar. Men detta handlar om vårdnadsfrågor, det vill säga var barnen ska bo, vilken skola de ska gå i och vilken omsorg de ska ha. Detta är en social fråga, och det ska inte ligga på överförmyndariet.

Nooshi Dadgostar (V): Jag tackar för bra föredragningar under förmiddagen.

Många barn drabbas av överskuldsättning indirekt så att säga på grund av att föräldrarna är överskuldsatta. Det är många föräldrar som har stora skulder som har hemmavarande barn.

Jag skulle vilja att några av er, i första hand kanske Jonas Karlsson, utvecklar om vi behöver titta närmare på om vi behöver få en bättre bild av hur barnen drabbas när föräldrarna är väldigt skuldsatta. Vilka åtgärder skulle man då behöva vidta gentemot dessa barn? Jag uppfattar att de själva riskerar att sedan hamna i överskuldsättning.

Jonas Karlsson, Barnombudsmannen: Till att börja med kan jag säga att vi behöver mer kunskap om detta.

Vi har genomfört ett arbete om barn till överskuldsatta inom vårt projekt Pejling och dialog. Vi har alltså en hel del material om detta.

Vi vet att barn drabbas mycket hårt av att bo i hårt skuldsatta hem och att de också riskerar att hamna i samma situation när de sedan blir vuxna. Det finns också en koppling till bostadsfrågan. Men hur barn drabbas av föräldrars skuldsättning är en jättestor fråga. Man borde definitivt fundera på hur man kan freda vissa områden för barnen, inte minst vad gäller fritid och boende. Det är centrala områden, eftersom de också kopplas till skolgång, hur man mår och allt annat. Men många av dessa barn flyttar runt mycket, vilket gör att skolgången havererar. Många av dem får ge upp fritidssysselsättningar och umgänge med kamrater, vilket gör att de mår mycket sämre. Vi tror att det är centralt att på något sätt freda den typen av ekonomiska möjligheter, alltså rätten till lek och fritid och rätten till en rimlig levnadsstandard.

Robert Hannah (L): Det har varit intressanta föredragningar om mycket viktiga frågor.

Jag skulle vilja fokusera på den största gruppen som är skuldsatt, som vi inte har talat så mycket om, det vill säga de 75 procent som är skadeståndsansvariga och oftast på grund av brott.

Den generella frågan är egentligen: Vad kan man göra för att minska skuldsättningen hos denna grupp? Men jag har en mer specifik fråga som Liberalerna driver i Sveriges riksdag. Det handlar om solidariskt skadeståndsansvar även för unga under 18 år. Det är något som kan leda till ganska stor skuldsättning hos vissa ungdomar.

Många av dessa ungdomar har hamnat i kriminalitet i unga dagar, och de har tvingats ta på sig ett skadeståndsansvar även för de andra ungdomarna. Det gör att det blir svårigheter om en ung person som har lyckats ta sig ur kriminalitet är skadeståndsskyldig också för andra barn eller ungdomar som har begått brott. Enligt 6 kap. 4 § skadeståndslagen är det så.

Liberalerna driver i Sveriges riksdag att denna regel ska förändras, det vill säga att barn eller unga under 18 år inte ska vara solidariskt skadeståndsskyldiga för andra unga utan bara behöva ta sin egen del.

Det kom en utredning 2013, tror jag, om överskuldsättning där det föreslogs att man skulle slopa denna regel. Därför skulle jag vilja ha svar generellt men också när det gäller det solidariska skadeståndsansvaret. Jag riktar frågorna till fyra personer, nämligen statssekreterare Lars Westbratt, Kronofogden, Barnombudsmannen och professor Annina H. Persson.

Jonas Karlsson, Barnombudsmannen: Jag har ett väldigt kort svar. Vi tycker precis som Liberalerna i den här frågan, helt enkelt att man bör göra en översyn av det solidariska skadeståndsansvaret. Det är i dag ett jätteproblem för barn och unga som vill ta sig ur kriminalitet men sitter med ett skadeståndsansvar som de delar med andra barn. De kan inte betala sin del och gå vidare.

Vi har lämnat förslag om detta och är helt på samma linje där.

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: Jag förstår att man tänker så här. Samtidigt är själva poängen med att ha ett sådant här system att brottsoffret ska få sin ersättning fullt ut. Med ett annat system blir det i stället brottsoffret som lider skada. I dag finns det möjligheter i skadeståndslagen för domstolarna att jämka den här typen av ersättning och göra avväganden så att man inte behöver betala alltihop.

Det är inget sådant pågående arbete i regeringen nu, men vi följer naturligtvis frågan och dess utveckling. Mer än så kan jag tyvärr inte säga.

Annina H. Persson, Örebro universitet: Jag håller med om vad både Liberalerna och Jonas Karlsson sa och tror att en förändrad lagstiftning på området skulle ge direkta effekter. Jag efterlyser också en analys av hur många som har fått ett begränsat skadeståndsansvar, utifrån den praxis som finns, för att kunna se om det över huvud taget är en framkomlig väg även i praktiken.

Cecilia Hegethorn Mogensen, Kronofogdemyndigheten: Kronofogden gjorde för några år sedan en hemställan om en lagändring just som den Robert Hannah beskriver. Vi har i senare remissvar också uttalat oss positivt till en sådan ändring. Det har mycket att göra med att myndigheten har bedömt att det kan finnas kopplingar till gängkriminalitet och annat som gör att det kan vara olyckligt att ytterligare koppla ihop de här unga människorna med varandra även i ekonomiskt och rättsligt avseende. Vi menar att det kan ha skadliga effekter när det gäller att rehabilitera och få människor ur gängkriminalitet.

För att återkoppla till det jag tog upp i min inledning finns det också här ett starkt samband till föräldrar, för även när det gäller solidariska skadestånd, i den mån de betalas, är det föräldrar som har betalningsförmåga som går in och betalar hela det solidariska beloppet för samtliga betalningsskyldiga personer. Å andra sidan, för att återkoppla till det vi talade om tidigare, när det gäller unga personer med samordningsnummer finns det ingen förälder eller annan som har vårdnadshavaransvaret för skadeståndet, och då sker av naturliga skäl ingen sådan betalning.

Jag kan passa på att nämna den ganska gamla frågan om möjligheten att betala skadestånd självmant och frivilligt. I dag är det rent praktiskt väldigt sällan möjligt för den dömda att göra rätt för sig, för man får inte tillgång till brottsoffrets kontouppgifter och annat. Det innebär att skadestånd på grund av brott automatiskt går till Kronofogden. Vi hör av oss till brottsoffret och erbjuder oss att hjälpa till att driva in skadeståndet. Många dömda vill ju göra rätt för sig och inte hamna hos oss och bli föremål för indrivning. Det är också en gammal fråga som ännu inte har lösts.

Ordföranden: Jag skulle vilja höra lite mer om myndighetssamverkan. Vilka myndigheter ingick från början? Har det kommit ut något resultat? Vilka mer skulle man vilja ha med i samverkan? Jag vill gärna höra lite mer om hur nätverket har vuxit och framför allt om det har kommit ut något konkret resultat av det. Från politiskt håll vill jag understryka att det är väldigt positivt att myndigheterna själva har startat den här samverkan.

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Jag tror att det är väldigt länge sedan som Konsumentverkets dåvarande generaldirektör tog initiativet till myndighetssamverkan i frågor som rör barn och unga. Utöver Konsumentverket ingår i den inre kretsen Barnombudsmannen, MUCF och Skolverket. Sedan finns det ett stort antal undergrupper och arbetsgrupper som arbetar med olika frågor. Barns och ungas skulder är bara en av väldigt många frågor. Vi har grupper som arbetar med frågor om barn och hälsa, hållbar utveckling, informations-säkerhet, digital kompetens och ekonomisk utsatthet. Det vi pratar om här i dag är ju en undergrupp till arbetsgruppen för ekonomisk utsatthet. Vi har också grupper som arbetar med barns och ungas rätt till kultur, skola för barn

i utsatta situationer och ungas etablering. Sedan finns det ett stort antal undergrupper som konkret arbetar med de här frågorna. Jag kan inte redogöra för alla.

När det gäller gruppen som har specialiserat sig på unga och skulder har det, som vi fått höra här, tagits flera initiativ till lagändringar, och det vet vi har gett effekt. Vi fortsätter att driva initiativ till lagändringar där det än så länge inte har skett någonting.

Arbetet har också resulterat i olika åtgärder hos de inblandade myndigheterna. Till exempel har vi på Konsumentverket, utifrån ett arbete som ägde rum i arbetsgruppen, drivit en fråga om föräldrars möjlighet att skuldsätta sina barn inom ramen för ett KO-biträde. Efter en prövning i hovrätten kunde vi konstatera att det även före lagändringen 2009 krävdes överförmyndares samtycke för att föräldrar skulle få skuldsätta sina barn. Det finns andra sådana utlöpare som jag inte kan redogöra för. Det är alltid svårt att mäta effekter där ute, vad som är resultatet av det vi gör och resultatet av vad andra aktörer gör. Men min bild är att till exempel gruppens arbete med att skriva till olika aktörer och påminna om vilka regler som gäller och uppmana att inte ingå avtal med barn har gett resultat. Andra aktörer i nätverket kanske kan fylla ut min bild.

Malin Fredholm, Datainspektionen: Datainspektionen ingår inte formellt i den lilla arbetsgruppen som Cecilia talade om. Däremot har vi blivit kallade till ett möte i samband med att det uppmärksammades att många inkassobolag var ombud för sökande av betalningsförelägganden på de listor som Kronofogdemyndigheten har presenterat i gruppen. Det har lett till att vi har haft flera tillsynsprojekt kring dessa frågor, och jag vågar påstå att arbetet har fått stor påverkan på hur inkassobranchen ser på frågorna.

Jag delar den bild som Fredrik tidigare gav, att man inte längre påtar sig den här typen av uppdrag i någon större utsträckning inom branschen.

Jag vill också påminna om att det finns tusentals ärenden som ligger hos inkassobolagen som har sin grund i just de juridiska gråzoner som Cecilia tog upp i sitt anförande, nämligen att man anser att avtal har godkänts i efterhand genom till exempel avbetalningar. Man har också lyckats få utslag när det gäller betalningsförelägganden hos Kronofogden därför att den som har utpekats som betalningsskyldig inte har bestritt, vilket mycket bygger på okunskap, dels hos de unga själva och deras föräldrar, dels hos borgenärerna som har fordringarna mot de unga. Ett arbete som det satsas mycket på inom den här verksamhetsgruppen är att föra ut den här informationen. Men jag tror att det fortfarande finns en stor okunskap, inte minst hos föräldrar och unga själva.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Vi har också glädjen att ha blivit inbjudna av Konsumentverket. SKL är ju ingen myndighet, men genom våra kontakter med framför allt Kronofogden har vi drivit frågorna om ändringar i lagen om vägtrafikregister, så att förmyndaren går in som ekonomiskt ansvarig om ett barn äger en bil. Det är den information som vi får från

Kronofogdemyndigheten som leder till denna hemställan. Likadant är det med avgifter inom hälso- och sjukvården.

Vi driver frågan om hundägarregister. Den är en ständig punkt på våra möten. Där har ingenting hänt än, men vi hoppas att det kommer att göra det.

Johanna Haraldsson (S): Tack för alla bra föredragningar! Jag är ganska långt nere på listan, så nu har en del frågor som jag hade tänkt ställa redan ställts.

När det gäller statens myndigheter nämns att speciellt Jordbruksverket, Vägverket och Trafikverket lämnar över ärenden. Finns det några specifika åtgärder som kan vidtas för att minska de skulder som begärs in från just dessa myndigheter? Man kan ju tycka att statens egna myndigheter ska föregå med gott exempel och vilja minska skulder bland barn och unga. Jag ställer frågan till dem som sitter i arbetsgruppen från Konsumentverket och Kronofogden men också till Justitiedepartementet.

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Jag har inte så mycket att tillägga till det som jag sade tidigare. Jordbruksverket väljer att inte driva in sina fordringar via Kammarkollegiet. Jag har som sagt inte varit i kontakt med Vägverket och inte heller med Transportstyrelsen. Men jag tycker ändå att det är lovande att Kammarkollegiet kommer att se över sina avtal med Vägverket och Transportstyrelsen för att försöka få in ett villkor att Kammarkollegiet inte ska driva in dessa fordringar.

Anders Öbrink, Skatteverket: Frågan var ju inte ställd till Skatteverket, men jag kan ändå förklara när det gäller skatteskulder att vi enligt skatteförordningen har en obligatorisk restförings skyldighet. Vi kan inte välja om vi ska lämna över skatteskulder till Kronofogdemyndigheten eller inte, utan vi är skyldiga att göra det när belopp förfaller till betalning och ett betalningskrav har gått ut.

Det som har räddat en del barn är att det gjordes en ändring i skatteförordningen 2012 när det gäller beloppsgränsen för när skatteskulder ska överlämnas till Kronofogdemyndigheten. Beloppet för privatpersoner var tidigare 500 kronor och är nu 2 000 kronor, så det finns förmodligen ett antal barn som har skulder på 500–2 000 kronor som inte har gått över till Kronofogdemyndigheten.

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: Jag kanske inte kan svara på vad vi gör mot myndigheterna. Men hundregisterfrågan har nu tagits upp här några gånger. Där kan jag i alla fall säga att den kommer att behandlas inom ramen för arbetet med en ny djurskyddslag, så att det finns någon hållpunkt när frågan kommer fram.

Cecilie Tenfford-Toftby (M): Tack för intressanta föredragningar! Jag har en följdfråga som gäller barnen med samordningsnummer. Jag vet inte om det

var Jonas Karlsson som sa att de gode männen inte har något ekonomiskt ansvar om de här barnen får skulder. Andra nämnde att det är staten som är ytterst ansvarig, speciellt när barnen är i en asylprocess. Finns det någon lagstiftning som säger att staten är tvungen att gå in och bära det ekonomiska ansvaret när de här barnen blir skuldsatta och inte kan göra rätt för sig? Som jag förstår det har antalet skuldsatta barn ökat sedan 2014 och att det är just denna svaga grupp som inte har vare sig betalningsförmåga eller föräldrar som kan gå in och täcka upp för dem. De får en väldigt dålig start på sina liv här i Sverige.

Min fråga till Justitiedepartementet är: Vad säger juridiken om statens ekonomiska ansvar för dessa barn med samordningsnummer som hamnar i en skuldfälla?

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: Jag skulle gärna vilja att jag kunde säga att jag är expert och om det finns någon laglig möjlighet för staten att ha något skadeståndsansvar för dessa barn. Jag tror inte det. Men många av skulderna som uppkommer för barn med samordningsnummer bygger ofta på skadestånd på grund av brott.

Jag talade i mitt tal här om vikten av det brottsförebyggande arbetet och hur vi tar hand om skulderna, och det är jätte viktigt att vi gör det. Men en ännu viktigare fråga är egentligen hur vi ser till att barnen inte hamnar i en sådan situation att de får skulder i de här sammanhangen. Där måste det brottsförebyggande arbetet i skolan, socialtjänsten, myndigheter, organisationer och civilsamhället uppgraderas. Det är otroligt viktigt att det fungerar på ett bra sätt. Jag tror att det är själva nyckeln till att komma ifrån de här situationerna. Men att staten har ett juridiskt ansvar för att ta hand om ersättningsanspråk tror jag inte.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: I regleringen om dagersättning, som är en ekonomisk ersättning från staten till de ensamkommande barnen, står det att dagersättningen ska användas för mat, uppehälle, fritidsaktiviteter, skor och även avgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård om inte annat sägs. Det betyder att den dagliga ersättning som de unga får ska kunna användas för att betala de här avgifterna. Det är också en anledning till att vi vill ha professionella gode män, för många gode män ger hela dagersättningen till ungdomarna att själva disponera. De förstår inte och har inte lärt sig, även om överförmyndaren försöker tala om för dem vad ersättningen ska gå till och att det inte är några fickpengar som man kan använda till vad som helst. Där finns i alla fall en juridisk grund.

Mikael Eskilander, (SD): Fru ordförande! Jag var tidigare inne på frågan om man kan se någon tydlig koppling till något annat än brottslighet när det gäller asylsökande och nyanländas skuldsättning, och jag kan egentligen ställa frågan till er alla. När det gäller just brottslighet är det väl ganska självklart att skulderna hamnar hos personer som är under 18 år. När ett vanligt barn besökt

en vårdcentral eller liknande blir det normalt föräldrarna som tar skulden. Men när det gäller asylsökande, kanske ensamkommande barn, finns det inga föräldrar som kan gå in och ta skulden. Jag hade egentligen velat ha svar på hur vanligt det är att sådana skulder går vidare, men det går tydligen inte att få svar på. Men jag kanske kan få svar på vad man skulle kunna göra åt detta. Kan man på något sätt begränsa det så att en sådan skuld inte hamnar hos barnet?

Johan Krantz, Kronofogdemyndigheten: I statistiken i dag finns det inga vårdskulder eller liknande hos barn med samordningsnummer. De skickas inte till Kronofogden, i alla fall inte i det här läget.

Ola Johansson (C): Man kan konstatera att det finns ett moraliskt dilemma i den här frågan. Å ena sidan måste unga människor förstå värdet av pengar och att man har ett personligt ansvar, och det kommer såklart från föräldrarna. Å andra sidan måste vi se till att freda barn från att skuldsättas. Det är inte barnen som är skyldiga till att föräldrarna har satt sig i skuld. Det är ett jobbigt moraliskt dilemma som har att göra med hur vi skapar delaktighet, minskar klyvningen i samhället och ser till att människor kommer in i arbete, utbildning och rehabilitering från missbruk. Det skulle vi såklart kunna ha flera dagars diskussion om; det är en ständigt aktuell fråga.

Det som jag blir lite nyfiken på är de skulder som uppkommer genom helt vanliga fritidsaktiviteter. Jag förstår att det kan uppstå skulder om man mekar med en moppe eller epatraktor och står registrerad på den, eller om man sysslar med ridning eller deltar i civilsamhällets idrottsaktiviteter. Det var någon som nämnde SISU Idrottsutbildarna. Hur fortsätter informationsarbetet gentemot exempelvis civilsamhället? Jobbar man någonting med fordonsfrågan? Och är det korrekt uppfattat att barn kan få skulder på grund av att de får framföra ett fordon när de är under 18 år?

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Kan du upprepa frågan?

Ola Johansson (C): Jag landade i en frågeställning som gällde fordonsinnehav. Jag har uppfattat att det faktiskt förekommer att unga skaffar sig fordonsrelaterade skulder, förutsatt att fordonet går att framföra och man är under 18 år. Jag undrar om det stämmer.

Jag vill också veta lite grann om hur man arbetar med de delar av civilsamhället som exempelvis sysslar med ridning och andra sporter som kanske är en väg in för barn att bli delaktiga i samhället, trots att de har skuldsatta föräldrar. Hur informerar man de organisationerna?

Cecilia Tisell, Konsumentverket: Fordonsfrågan lämnar jag direkt. Den andra frågan, som jag nämnde i mitt inledningsanförande, är något som vi har börjat prata om nu. Vi har skrivit brev till enskilda ridskolor och uppmanat dem att inte skicka fakturor till barn utan ingå avtal med föräldrarna. Men nu har vi

sagt att vi behöver lyfta den dialogen och föra den på en högre nivå, till exempel med Svenska Ridsportförbundet eller SISU Idrottsutbildarna. På det sättet kan vi nå en större målgrupp och få hjälp med att sprida information till flera aktörer. Det är något som vi har börjat diskutera. Detta är inte något som vi har gjort ännu, men det är i planeringsstadiet.

Eva von Schéele, Sveriges Kommuner och Landsting: Ola Johansson frågade om skulder för dem med förarbehörighet. Som 16-åring har man ju möjlighet att köra skoter om man har förarbevis för det. Det gäller också epatraktor – rätta mig om jag har fel. Det finns alltså vissa motorfordon som en 16-åring med förarbevis får framföra. Förmyndarna blir inte ekonomiskt ansvariga för skulder för felparkering eller om någonting händer, utan då blir barnet ansvarigt för skulderna.

Johan Krantz, Kronofogdemyndigheten: Jag har bara en kommentar till detta med fordonsrelaterade skulder hos barn under 18 år. Precis som sas från Sveriges Kommuner och Landsting är det möjligt, men det är ytterst få – jag tror att det bara är ett par tre stycken – som i dagsläget har den typen av skulder hos Kronofogden, så många gör rätt för sig i den delen.

Lars Beckman, (M): Fru ordförande! Jag har en fråga till Lars Westbratt, statssekreterare på Justitiedepartementet. Det har framkommit i dag att det fram till 2014 var en positiv utveckling, det vill säga en kraftig nedgång, vad gäller antalet skuldsatta barn. Tyvärr har antalet ökat med 7 procent de senaste två åren. Vi har hört i föredragningarna här i dag att det främst är offentliga aktörer som står för ansökningarna. Vi har också hört att det finns väldigt många idéer och konkreta förslag från både SKL och statliga myndigheter för att bryta denna ökning. Vad kommer regeringen att göra konkret för att se till att vi inte får en fortsatt ökning av skuldsatta barn?

Lars Westbratt, Justitiedepartementet: Om man tittar på tendensen ser man att det har varit en ordentlig nedgång, även om det är som du sa, att det har ökat från 700 någonting till 800 de senaste två åren. Antalet barn som är skuldsatta hos Kronofogden har ökat de senaste två åren, och man får titta lite på det. Det är inte helt otänkbart att det har att göra med det stora antalet barn som har kommit till Sverige under perioden.

Det finns en handlingsplan som presenterades 2016 och där man jobbar med olika frågor, och dem kommer att man naturligtvis att jobba vidare med. Detta gäller inte minst allt arbete som görs på myndigheter och organisationer.

Om vi skulle hitta andra åtgärder som är bra och nödvändiga att vidta för att komma till rätta med skuldsättning eller problemet att det är svårt att göra sig fri från skulder är vi naturligtvis beredda att titta på dem också, men grunden är den handlingsplan som föreligger. Sedan är vi öppna för förslag om vad

vi kan göra bättre på dessa områden, men det är vi alltid när det gäller de här frågorna.

Ordföranden: Jag har en fråga. Jag tycker att det har varit positivt att de olika myndigheterna har berättat om de många forskningsprojekt som finns på detta viktiga område. Det är viktigt att man jobbar med uppföljning och fördjupar sig och att man, som har sagts här, funderar på hur man kan öka kunskapen genom utbildning, kanske riktad mot vissa grupper.

Jag vill fråga Annina H. Persson om hon kan berätta lite mer om vad som sker inom akademien när det gäller forskning på detta område. Finns det något som bör nämnas?

Annina H. Persson, Örebro universitet: Det är få forskare som sysslar med denna typ av juridik, högst ett tiotal personer. En mängd frågor har väckts här i dag. Jag tänker på en sådan bestämmelse som 23 § i lagen om betalningsföreläggande och handräckning. En fråga som ställdes var om ett utslag om betalningsföreläggande kan göra ett ogiltigt avtal giltigt. Detta håller vi på att undersöka. 23 § ger möjlighet att bortse från ett ogrundat eller obefogat anspråk och se att svaranden har bestridit fast den inte har gjort det man presumerar det.

När det gäller skulder som har uppkommit under en tid då barnet var underårigt finns det anledning att inte meddela ett utslag i sådana ärenden. Här skulle man gärna vilja ha mer statistik och se vad som pågår.

Helt klart är att det är få forskare, och detta gör att det är svårt att få fram kunskap snabbt.

Hillevi Larsson (S): Jag är ledamot i civilutskottet. Jag vill tacka alla som har medverkat här i dag. Det har varit en mycket intressant förmiddag. För oss som politiker är det värdefullt att få ta del av era synpunkter och erfarenheter när det gäller insatser som kan motverka barns skuldsättning. Vi tar med oss detta i det fortsatta arbetet.

Avslutningsvis vill jag påminna om att denna utfrågning har upptagits stenografiskt och kommer att publiceras i riksdagens rapportserie. Utfrågningen har också spelats in och kommer att visas i efterhand på riksdagens webbplats. Hela utfrågningen kommer också att sändas i SVT Forum.

Med detta avslutar vi dagens utfrågning. Tack så mycket för att ni kom!

BILAGA 1

Bildpresentationer från utfrågningen

Konsumentverket

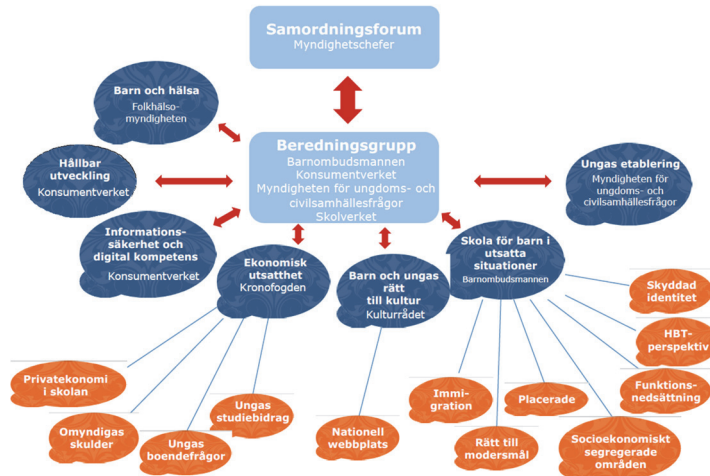
Unga och inkassobolagen

Sid. 2

Konsument
verket • KO

Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor

Sid. 3

Konsument
verket • KO

Läget idag

Statliga myndigheter, föreningar och företag fortsätter att kräva in pengar från personer som var underåriga när avtalet ingicks.

Sid. 4

Konsument
verket · KO

Intressanta rättsfrågor

Kan en delbetalning respektive ett utslag i ett ärende om betalningsföreläggande göra ett ogiltigt avtal giltigt?

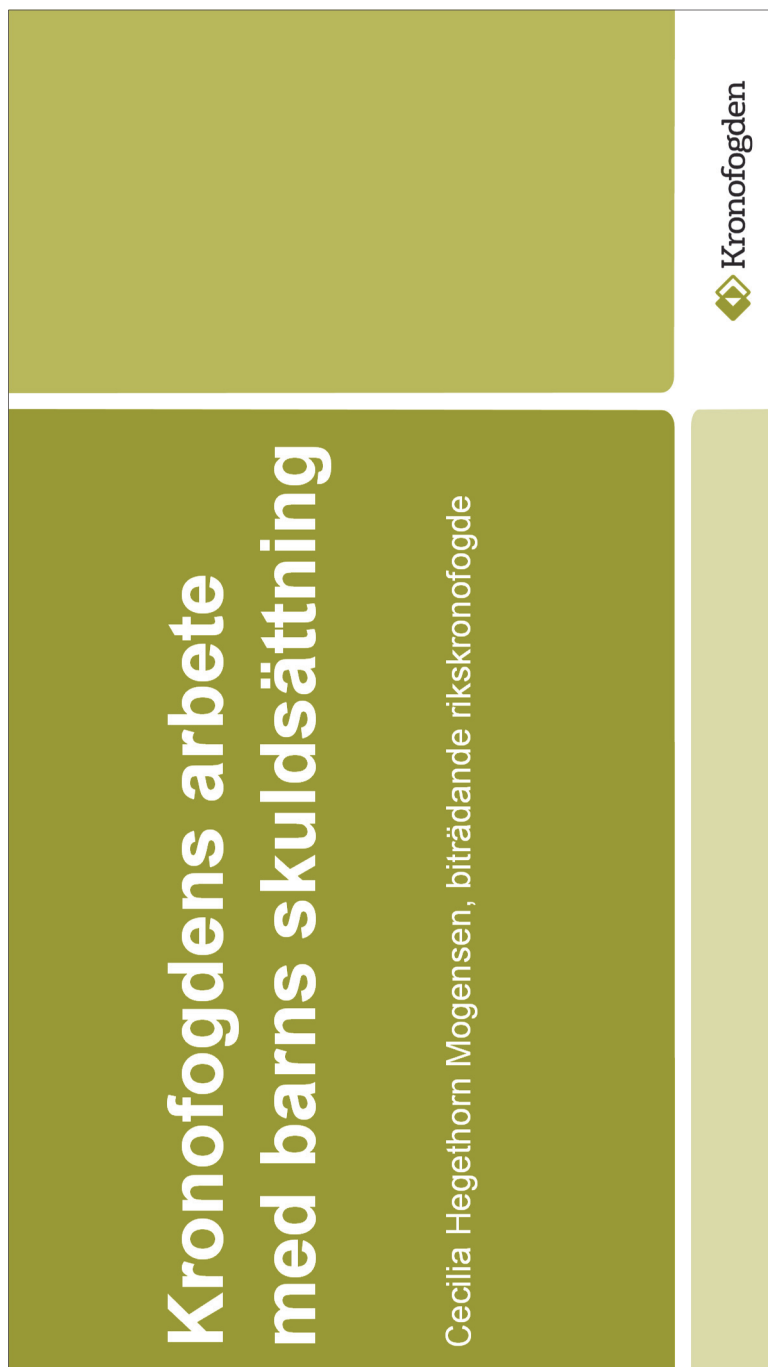
Sid. 5

Konsument
verket · KO

Tack för mig!

Sid. 6 2017-10-30

Konsument
verket · KO

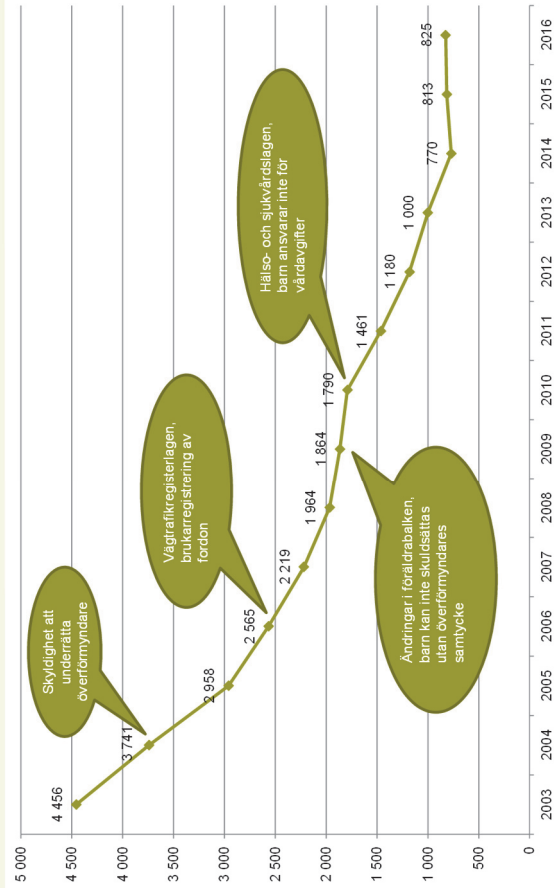
Kronofogden

Kronofogdens arbete med barns skuldsättning

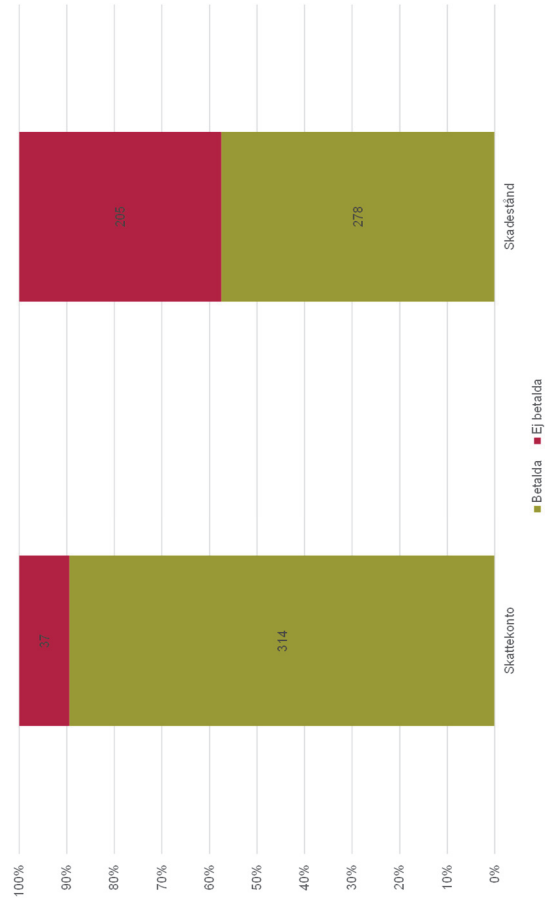
Cecilia Hegethorn Mogensen, biträdande rikskronofogde

 Kronofogden

Avgörande händelser - en tillbakablick

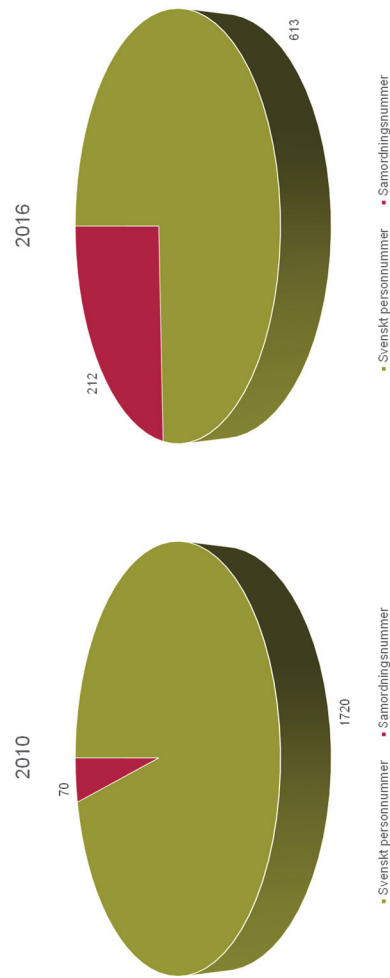
Betalningsfrekvens skatt och skadestånd

- Personer födda 1999 eller senare
- Skulder som kommit till Kronofogden under 2016
- Antal betalda och ej betalda mål per oktober 2017

Andelen skuldsatta barn med samordningsnummer

Det skuldsatta barnet

- 80 procent är killar
- Drygt 60 procent har fyllt 17 år
- Snittskulden är 13 579 kr, medianskulden 3 900 kr
- Skatteskulder eller skadestånd är vanligast. Låga belopp för böter och Brottsofferfonden
- Vårdnadshavare har skulder hos Kronofogden
- En majoritet har utländsk bakgrund

2015/16:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Statsråds medverkan i konstitutionsutskottets granskning
2015/16:RFR2	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 24 september 2015
2015/16:RFR3	FÖRSVARSKOTTET Om krisen eller kriget kommer – En uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap Huvudrapport och Bilagor
2015/16:RFR4	KULTURUTSKOTTET Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen
2015/16:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppna utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 12 november 2015
2015/16:RFR6	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010–2015
2015/16:RFR7	FINANSUTSKOTTET Review of the Riksbank's Monetary Policy 2010-2015
2015/16:RFR8	SKATTEUTSKOTTET Punktskattehöjningar på alkohol- och tobaksprodukter – skatteeffekter och påverkan på den oregistrerade anskaffningen av dessa produkter
2015/16:RFR9	CIVILUTSKOTTET Miljömärkning av produkter – En översikt över de miljömärkningar av produkter som finns i Sverige och i de övriga nordiska länderna
2015/16:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET OCH JUSTITIEUTSKOTTET Konstitutionsutskottets och justitieutskottets hearing om radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism i den digitala miljön
2015/16:RFR11	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om kultursamverkansmodellen
2015/16:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 23 februari 2016
2015/16:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Cancervården – utmaningar och möjligheter
2015/16:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Kollektivtrafiklagen – en uppföljning
2015/16:RFR15	CIVILUTSKOTTET Inventering av forskning inom civilutskottets beredningsområde 2016

2015/16:RFR16	UTBILDNINGSKOTTET Utbildningskommitténs offentliga utfrågning inför proposition om forskning och innovation
2015/16RFR17	KULTURKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningar för svensk film
2015/16RFR18	UTBILDNINGSKOTTET Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen
2015/16RFR19	UTBILDNINGSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige
2015/16RFR20	FINANSKOTTET Offentlig utfrågning om utvärderingen av penningpolitiken 2010-2015 12 maj 2015
2015/16RFR21	FINANSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2016
2015/16RFR22	UTBILDNINGSKOTTET Utbildningskommitténs öppna utfrågning om lärarbrist
2015/16RFR23	SOCIALKOTTET Socialkommitténs seminarium om cancervården – utmaningar och möjligheter
2015/16RFR24	UTBILDNINGSKOTTET Utbildningskommitténs öppna utfrågning om brist på utbildade inom naturvetenskap och teknik
2015/16RFR25	NÄRINGSKOTTET Näringskommitténs offentliga utfrågning om piratkopiering och andra rättighetsintrång på den digitala marknaden
2015/16RFR26	TRAFIKKOTTET Offentlig utfrågning om finansieringsmodeller för transportinfrastruktur
2015/16RFR27	CIVILKOTTET Civilkommitténs offentliga utfrågning om familjerätten är i takt med tiden

2016/17:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET It-infrastrukturen – i dag och i framtiden
2016/17:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av den nya fastighetsmäklarlagen
2016/17:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 27 september 2016
2016/17:RFR4	UTBILDNINGSPOLITIKUTSKOTTET Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar
2016/17:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 15 november 2016
2016/17:RFR6	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsams fortsatta utveckling - nästa steg
2016/17:RFR7	MILJÖ- OCH JORDBRUKSPOLITIKUTSKOTTET Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket
2016/17:RFR8	SKATTEUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Konkurrenskraften hos svenska multinationella företag i ljuset av nya regler inom internationell beskattning
2016/17:RFR9	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om marknadsföring i sociala medier
2016/17:RFR10	NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar 2010–2012
2016/17:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om Skattereformen 25 år – dess historia och framtid
2016/17:RFR12	KULTURUTSKOTTET Statens idrottspolitiska mål – en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar
2016/17:RFR13	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 14 mars 2017
2016/17:RFR14	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning om kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården
2016/17:RFR15	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens public service
2016/17:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om ett ökat kollektivt resande för framtiden

2016/17:RFR17	CIVILUTSKOTTET Offentlig utfrågning Riktvärden för trafikbuller
2016/17:RFR18	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om åtgärder för lägre sjukfrånvaro och om hanteringen av regionala skillnader i sjukförsäkringen
2016/17:RFR19	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017
2016/17:RFR20	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om it-infrastrukturen – i dag och i framtiden
2016/17:RFR21	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om framtidens innovations- och entreprenörskapsklimat
2016/17:RFR22	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den finansiella stabiliteten den 13 juni 2017
2016/17:RFR23	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om statens idrottspolitiska mål med inriktning på barn och ungdomar
2016/17:RFR24	SKATTEUTSKOTTET Skatter som drivkrafter för företags lokalisering

2017/18:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksrevisionen - en del av riksdagens kontrollmakt
2017/18:RFR2	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering
2017/18:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 28 september 2017